

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Dormitori de Sant Francesch, núm. 5, Imprempta «La Catalana.»

Sumari: Nadal.—Aquest Nadal, per E. G.—Del discurs inaugural del Ateneu, per Joan J. Permanyer y Ayats.—Les quatre palles, (poesia per Lluís B. Nadal).—La música religiosa en la diada de Nadal, per N. Font y Sagué.—Moviment Regionalista.—Dietari del Principat.—Notes curioses, per Ramón N. Comas.—BOTLLETÍ SETMANAL: Santoral.—Efemérides.—Fires.—Festes majors.

NADAL

¡Nadal ¡Nadal! criden los nins anunciant ab llur alegria lo naxement de Jesús, y les ánimes cristianes esperimenten un sant plaher que comou lo cor y humiteja 'ls ulls.

¡Que n' es d' hermosa la festa de Nadal! No hi ha pas una mare que no la comprega, ni un infant que no la desítge. Es un raig de Primavera que devalla del cel quan la naturalesa está entristida per un aspecte de mort; un cant d' amor al próxim; un crit de llibertat.

L' orgull de un dèspota, la encarnació de un poble que havia junyit á son carro triomfal cent y cent pobles qui teníen vida propia, fou causa de que 'l rey del cel, aquell á qui pertanyen l' esplendor y la gloria, nasqués en un humil estable.

Lo moment en que açó tenia lloch, quan una verge infantava á un Salvador, uns pastors dels entorns de Bethlem qui guardaven llurs remades, ¡vegeren apareixer un viu resplendor entre les tenebres y sentiren un àngel que 'ls deya:

«No temau, jo vos porto una nova que será motiu d' alegria per tot lo poble; es que avuy, en la vila de David, vos ha nascut un Salvador qui es lo Crist. Veuse aquí la senyal pera reconèxel: trobaréu un infant embolcallat y ajegut dins un pessebre.» Y al instant aparegueren una munió d' àngels qui alabaven á Deu dient: «¡Gloria á Deu en les altures y pau sobre la terra als homes de bona voluntat!»

¡Quantes coses se manifesten en aquesta curta historia! Roma, orgullosa del seu poder, que ella creya etern, vol no sols conèixer tots los pobles, totes les nacions que li están sotmeses, sino molt més: vol, per dirho axís, conèixer per llurs noms quiscun dels seus esclaus! Y veuse aquí

que un comissari romá es enviat á la Judea pera obligar á cada home y á cada dona á inscriures en la llarga llista dels vençuts.

August vol sapiguer tot lo que naix, tot lo que viu sota 'l seu ceptre. Donchs bél veuse aquí un nen qui ve á aumentar el número d' aquestos; donchs aquest nen, un cop home, vindrá día que dirá: «Doneu al Cèssar lo que es del Cèssar.» Pero aquest nen qui ve al mon tant pobre y tant humil, que naix en un estable y dorm en un pessebre, énrúnará tots els falsos deus de Roma, tots els falsos deus d' August y de Cèssar. Aquest infant es el Senyor dels senyors, Emmanuel, Fill del Etern, Rey de reys y d' emperadors, mestre dels imperis y dels pobles. Y si una Roma noya viu en lo transcurs dels sigles, després de la Roma antiga, es que haurá adorat, es que adorarà al Infant anunciat als pastors.

Al temps en que 'ls oracles deyen: *Los deus se 'n van*, en los soterranis de la vila eterna, en les catacumbes escavades sota 'ls temples de Mart, Venus y Minerva, Jesús lo nen de Bethlém, será adorat, y tres ó quatre sigles després de son naxement, la festa que avuy describím sera celebrada allí.

Aquesta festa, que podria anomenarse la festa de les mares, dels nens y dels pobres, conté encoratjaments per tothom; pero especialment consols per aquells á qui 'l mon no compta entre 'ls seus afavorits. Avans de Crist, tots los honors, tots los respectes, eran deguts al poder y á la prosperitat; la bona fortuna tenia temples.

Avans de Crist, lo pobre podia gemegar, l' esclau podria planyes; pero no hi havia ningú en tot lo mon pagá, que 'ls escoltés. L' Olimp estava poblat sols de divinitats alegres; la riquesa, la gloria, lo plaher, hi teníen llurs deus, pero la adversitat, l' infortuni, la tristesa, no n' hi teníen pas.

Mes avuy en que Jesucrist ha nat dins un estable; que nen encare s'ha vist obligat á fugir al desterro; que més tart ha sigut perseguit, coronat d'espines y mort; avuy, tots los dolors tenen una aurella piadosa que 'ls escolta, y la esperança que 'ls aconsola es una virtut que 'ls hi está encomanada.

Del jorn del naxement del Fill de Maria venen tots los consols del Cristianisme. De la petita montanya de Bethlem brollen les fonts d'aygues vives qui guarixen nostres llagues y allaugeren nostres sofriments.

Los pobles, donchs, fan molt bé en alegrarse y celebrar la vetlla y diada de Nadal; puix aquest jorn, ha sigut un jorn de llibertat y d'alegría per tothom, pels hòmens y per les nacionalitats.

Pels hòmens, perque en aquest jorn vingué al mon lo fill de la dona per excelencia, lo vencedor del dimoni, lo reparador de la culpa, lo restaurador del género humá.

Per les nacionalitats, perque desde aquest jorn hi haurá sobre la terra una autoritat que s'oposará á tot despotisme, una lley que igualará als hòmens y als pobles, una doctrina que predicará l'amor, la caritat y la verdadera fraternitat; en una paraula, una doctrina, lley y autoritat que oposarán la força del dret á la força bruta, y serán una eterna protesta contra totes les esclavituts.

AQUEST NADAL

Aquest Nadal, á casa no hi haurá tió. L'avi, que quinze dies abans ja basquejava per una soca de roure ben groxuda y abonyegada, sospira y gemega vora la llar, ahon fa temps que no cremen boscalls ni estelles, sino ceps rosegats per la terrible malura.

Aquest Nadal no hi haurá la platada de fasols ab botifarres y lloimillo, les coques ensucrades y 'l porró plé del ranci. La mare qui, cada any, tant contenta ho amania tot, posantho sobre les estovalles netes, quan, enfredolicats tornavem de la missa del gall, aquest any no hi es. ¡Mare anyorada! Consumida de veure el patir de tots, va morir ferida per l'adeu del noy gran destinat á Cuba.

Aquest Nadal no hi haurá 'l platet del ayoli daurat y flayrós. La pobra avia que hi tenia tanta fal-lera, que no volia que li toqués ningú

ni 'l morter ni la maneta, diu que no té humor. Cap-baxa y ulls-cluchs, arraulida en un recó ab les mans dessota 'l devantal, tot lo día somiqueja paraules que trenquen el cor.

Aquest Nadal no hi haurán cançons y músiques. El noy gran, que hi era tant engrescat y que 'ns comprava á la vila cada any per sant Tomás los flaviols, es al hospital de la Habana, que diu si li haurán de serrar un braç. ¡Pobres de nosaltres!

Aquest Nadal á casa no hi ha festa. Les vi-nyes son un ermot; lo pare, prou neguitejat que estava, ara, ab la mare morta y 'l noy á soldat y ab tant males noticies, es tot marfós de tristesa, y ni esma té pera fer un jornal... ningú guanya res.

Aquest Nadal á casa no hi ha alegría. El lloch de la alegría se 'l mira envejós y se 'l vol fer seu l'odi; l'odi als qui tenen la culpa de tantes tristors y miseries...

Sort que encare 'ls humils escolten ab respecte de creyent el *gloria in excelsis, pax hominibus bonæ voluntatis*... Pero 'ls homens de mala voluntat forcegen pera arrancar del cor dels pobres lo temor de Deu.

¡Jesús Redemptor, Jesús infant, que l'amor santíssim que vos feu naxer en l'estable de Bethlém conquisti 'ls corts pera la santa caritat!

E. G.

Del discurs inaugural del Ateneu

A fi de acabar de donar una bona idea de la válua d'aquest discurs, publicam los següents apartats:

«Y de tot açó, senyors, ¿quines serán les ventatges? A tots nos son perfectament conegudes. Lo mateix als que fa anys se 'ns considera apóstols del sistema, que als que l'han impugnado fins are; perque aquestos lo combatien, no perque lo consideressin perjudicial, sino perque per la força del hábit á que acabo de referirme, y encara més per rahó de la resistencia que temien havia d'oposarshi, lo creyen irrealizable.

En l'ordre polítich, qualsevol que sia la influencia y desviacions que per de prompte puguen imprimirhi les práctiques y vicis inveterats que, com llegat funest hi deixarà al morir l'actual sistema, portará la pau y sossego; perque les lluytes per lo poder, á les que esgrimint les més reprobables armes se sacrificuen avuy los interessos més sagrats y respectables, perdrán sa importancia. Es impossible estirpar d'arrel y soca les ambicions, perque la set de

mando, l'afany de domini dels uns sobre 'ls altres y fins les escitacions de la vanitat, que no per ser puerils dexen de ser danyoses moltes vegades, son vicis inherents á la naturalesa humana. Pero les grans ambicions, les ambicions sens limit ni mesura d'aquests hómens que 's diuen grans estadistas perque tenen una soberbia desenfrenada, tindrán menos camp per correr, y moventse en una més petita escala, no sols deurán sacrificar menos interessos y trepitjar menos drets pera saciarse, sino que per falta de estimul farán lloch als que, dotats de qualitats menys enlluernadores, pero més sólides, aplicarán ab major conexement de la cosa pública y, per lo tant, ab millors fruyts, sa activitat al servey del Estat.

Aquells altres hómens polítichs que, com á fulla de mérits presentan sens rubor y fins ab orgull la vagancia y les aventures, en lo fondo sempre execrables de sa vida de bohemis, deurán fer lloch en la administració als homens de verdader mérit, aquilatat en una llarga vida d'assíduo treball y adquirít en los estudis técnichs.

Y poch á poch, si de moment la confiança que inspiri 'l nou régimen, no treu ja del retrahiment als que per sistema y com cumplint una especie de dever que ells matexos s'han imposat venen apartats de la política, desapareixerá l'escepticisme y 'ls hómens de bona fé tornarán á pendre part en la administració pública defensant honradament los principis, anant honradament á les eleccions y desempenyant honradament los càrrechs públichs, y podrá continuarse novament la atapahida llista, que tant avuy clareja, de nobles prócers y ciutadans ilustres.

En l'ordre económic la autonomia porta en sí 'l germen de reparacions de gran válua.

Lo desequilibri tributari entre la propietat, sobretot la rural, y la industria de que avuy tothom se plany, pero del que ningú 's cuyda, ó, millor dit, que contemplan impassibles ab desapiadada mirada nostres ministres d'Hisenda, cessará ab lo nou régimen, perque la necessitat del remey está en la conciencia del poble. Los matexos industrials que se n'aprofitan condemnan la injusticia; y si lo que está en la conciencia del poble pot ofegarse quan poble y govern viuen en perpétuo divorci, no pot ofegarse si 'l govern y 'l poble en íntima unió 's compenetran.

Les institucions de crédit que si no viuen ara del monopolí y del agiotatge, ó moren per asfixia al respirar la atmósfera oficial faltada de oxígeno, ó tenen una vida raquítica, establertes allavors dintre de límits més estrets, pero ab forces molt més intenses, podrán allargar la má als petits propietaris y modestos industrials que avuy, ó no poden per falta de recursos aprofitar ses energies, ó be cauen corsecats per los préstams usuraris.

La bona administració donará en tots los rams les facilitats que tant abundan á l'extranger y aquí son completament desconegudes, y la industria que pera sostenir la competencia, ó busca la baratura dels productes rebaxant fins á cantitats mínimes lo salari, causa moltes vegades justificant de les huelgues, ó conta ab l'auxili fictici y sempre eventual y contingent de la protecció arancelaria, podrá lluytar ab altres condicions d'igualtat y ab armes molt més segures.

Y vosaltres, industrials, los á qui esglayan les conseqüencies de les reformes dels aranzels de Cuba, entenéuho bé, los mals d'una autonomia 'ls curará una altra autonomia, la autonomia de la terra, la autonomia vostra, y... no hi

hauréu d'anar més á Madrid á trucar portes que se us tancan, y á sofrir desprecis y desdenys que, al caure sobre vostre, á tots nos avergonyexen.

Tal vegada ab lo nou sistema no puguin ja amassarse aquestes colossals fortunes que en nostres temps soptadament apareixen; pero açó, lo restabliment de la igualtat económica en virtut d'una més proporcionada distribució de la riquesa pública, en desequilibri avuy ab la igualtat política, lluny de ser un mal ha de reputarse un fet de conseqüencies altament saludables dintre del ordre social, del ordre social que tantes ventatjes del régimen autonómic ha també de repotarne.

La autonomia en aquest altre ordre de idees no sols cursará la distancia que separa al rich del pobre, origen de inevitables envejes, sino que engrandirá al home en general, no perque pugui alterar les condicions de sa naturalesa, sino perque la emancipará d'aquest aïslament en que ara devant del Estat se troba. Al presentarse l'individu als poders públichs, se trobará ab institucions, entitats y organismes de dimensions més reduhides, y si bé sa condició no ha de modificarse, per la lley del contrast, s'adonarà menos de sa propia petitesa.

Per altra part, vindrá en son auxili la vida corporativa que, al desapareixer en virtut dels falsos principis de llivertat y de igualtat que han informat les institucions en lo present sigle, l'ha entregat á ses propies forces sense cap mena d'auxili.

Al recobrar los municipis sa autonomia, recobrarán tota sa passada vida, y aquells vincles avuy romputs que unien l'home ab la ciutat que l'havía vist nexer tórnarán de nou á constituirse. Mentres tots los Ajuntaments son iguals, al home tant li fa estar inscrit en los registres del un com en los del altre. L'empadronament se converteix en una formalitat de policia, y l'home habita en lo poble que li ofereix majors comoditats ó millors condicions econòmiques, importantli poch la qüestió de si es en la qualitat de tranzeunt ó de vehí que hi té son domicili. Pero quan los municipis, junt ab les ventatjes de carácter material ofereixen drets diferents, per rahó de la bondat de sa administració, ó de la major ó menor perfecció de sos organismes, s'estableix una unió entre l'individu y la comunitat que no 's trenca fàcilment ab la que 'ls ciutadans se formen.

No sols renaxerá la vida municipal, sino que ab la autonomia, á iniciativa del poble, y quan dich lo poble 'm referexo á totes les classes y més especialment á les productores, lo treball tornarà á reglamentarse. Com he dit al principi, si 'ls gremis han de restaurarse no ha de ser sobre les bases antigues, perque la industria, les arts y 'ls oficis en la época moderna están en condicions molt diferents, y no es á priori per combinacions més ó menos enginyoses pero sempre artíficials, que se 'ls hi pot donar vida, sino per evolucions paulatines filles de la práctica de tots los dies, y aquestes evolucions, ó sian los usos y costums que resultan de la repetició d'actes, no 's determinan sino dintre dels temperaments espansius que ofereix la autonomia. Dintre d'aquets temperaments, amos y treballadors, per l'instint de la propia conservació, trobarán lo just medi y estatuhirán nous organismes que, á la vegada que han de ser lo fonament de la representació popular en lo poder públich, será 'l ram d'olivéra que posí fi á les passions, rancúnies y agravis ab que 'l poble, ab tot y ser bó,—perque senyors lo poble ho es de bó—sosté aquesta secta crimi

nal é infame que te declarada á la societat una guerra de extermini.

Y en fi; si altra no fos la ventatja, sempre tindria d'agrahírseli l' haver acabat la injusticia cruel, irritant de les quintes, aquesta injusticia social en virtut de la que, com deya 'l any passat al dirigir-me en un acte semblant á la Academia de Llegislació y Jurisprudencia, s' exigeix al pobre 'l sacrifici total del seu pervindre, de ses afeccions, de tot lo seu ser, y al rich una cantitat mesquina y despreciable; aquesta monstruosa desigualtat que no arriba á lilegitimar consideració alguna divina ni humana, perque hi pot haver lley positiva que autorisi al Estat pera penetrar en la familia y en aquestes societats domèstiques, «petites á la veritat, com diu S. S. Lleó XIII, pero societats verdaderes y anteriors á tot Estat», fundades sobre vincles d' amor y carinyo enterament iguals, y en les unes arrencar al fill dels braços de sos pares que daríen per ell tot lo que tenen, pero que lo que tenen no 'ls basta pera salvarlo, y en les altres dexar als pares, que també daríen pel seu fill tot lo que possehexen, que seguexin saturant la seva ànima ab perfums d' amor, que seguexin gosant sens limitació d' aquestes misterioses corrents que, al igual d' aquells altres pares, va infiltrar Deu en sos cors, á cambi d' una cantitat tan insignificant que ni en sos plers materials los afecta; pero aquesta lley positiva, que mentres existeixi devem acatar, may trobará en lo dret natural principis en qué apoyarse.»

JOAN J. PERMANYER Y AYATS.

LES QUATRE PALLEs

I

Fillet meu, l' humà llinatge,
que veniu á redimir,
vos dona, al naxe en la terra,
pobretes palles per llit...

¡Qué no faria esta Mare
per donárvoslo més rich!

Mes d' aquests àngels que os voltan,
dels pastors que van venint
son los cants gentils espines
que 's clavan en mon esprit,
puix profecies me semblan
del que 'us ha d' esdevenir.

Dormiu sobre aquestes palles,
dormiu, Jesuset, dormiu.

II

Elles me diuen que es gloria
sobre estes palles dormir
per qui en lo seu romiatge
no tindrà may més bon llit;
elles me diuen que 'us toca,
quan d' est estable sortiu,
dormir sobre les arenes
del desert candent y trist,
sens ombres que 'l sol aturen,
sense flors y sens abrich,

peró més hospitalari
que esta terra d' hon sou fill.

Dormiu sobre aquestes palles,
dormiu, entretant, dormiu.

III

Quaranta dies vos guarda
de penitencia 'l destí
en altre desert hon l' home
no hi té solsament camins.

Vostre goig serà 'l dejuni,
lo quefé' orar sens fadich,
soletat vostra companya,
vostra esperança morir...
¡Quaranta jorns, ma videta;
Fillet meu, quaranta nits!
¿Quin ha d' ésser allà dintre
del vostre repós lo llit?...

Dormiu sobre aquestes palles,
dormiu, entretant, dormiu.

IV

Llarga carrera aleshores
predicant l' amor diví,
llarch conquerir animetes
que te preses l' Enemich...
A rúa feta gentades
per tot vos irán seguint,
fareu dexeble y apóstols...
Mes, tot fent tant llarch camí,
per vies ja, per boscuries,
sobre les aygues dels rius,
¿hon dormireu, Gloria mia,
si teniu temps de dormir?

Dormiu sobre aquestes palles,
dormiu, entretant, dormiu,

V

Després triomf solemníssim
y palmes y alegres crits,
després sospites dels jutjes
y després la trahició vil.
¡Com correrán exes hores,
com correrán ¡ay! per mí,
jo, sens Vos, dintre ma casa
y Vos cumplint lo predit!...
Després los soldats buscantvos
y 'ls vostres companys dormint
y la nit y vostra engunia
y l' hort de Gethsemanil...

Dormiu sobre aquestes palles,
dormiu, entretant, dormiu.

VI

Desseguít la passió trista,
befes, açots, penes mil
y per llit les lloses fredes
ab vostra sanch per coxi;

després la sanya del poble,
dels sacerdots l'odi inich,
lo carrer de l'Amargura,
l'agonia del meu Fill...
després la set de sos llavis,
set mots... ¡després son morir
en la Creu ignominiosa
que serà son darrer lli!

Dormiu sobre aquestes palles,
dormiu, Reyet meu, dormiu...
joh si, tant prop de ma vista,
sempre hi poguéssu dormir!

LLUÍS B. NADAL.

LA MÚSICA RELIGIOSA

EN LA DIADA DE NADAL

Els sagrats càntichs de la Bíblia admesos desde l'origen del cristianisme en la liturgia de la Iglesia, foren els únichs que's cantaren per molt espai de temps en els Temples de les nacions cristianes, perque estaven trasladats á una llengua parlada ó al menys entesa per tothom. Pero vingué després el moviment de decadencia que produhí en la vida intel·lectual més de dos sigles de tenebres; la llengua llatina se corrompé formantse ab ella, ab els elements indígenes y ab els aportats de fora, aquesta munió de llengues romàniques que's localisaren ab tanta més facilitat, en quant la hermosa llengua llatina havia desaparegut de les relacions socials, trobant sols refugi en els monastirs y escoles dels clergues. Aquesta época de perturbació general fou un compás d'espera en la marxa de la civilització, pero fou també el punt de partida del treball de formació de les llengues nacionals neo-llatines. Quan la llengua llatina servia pera les relacions socials, el poble pogué, en les iglesies, unir els moviments de la seua ánima als sentiments expressats per les pregaries y els cants del cult públich; la llengua el tenia en comunicació constant ab la religió. Pero açó dexá d'esser així quan el llatí no fou intel·ligible per la generalitat dels habitants. Aleshores se feu absolutament necessari, pera instruir al poble, en les coses de la religió y mantindre-lo ab reculliment al peu dels altars, suplir la seua ignorancia per un medi apropiat á la seua ilustració. L'idioma popular fou donchs, per la força de la situació general, admès en els Temples pera la predicació de la paraula de Deu. Després, els Bisbes, per una condescendencia tan paternal com dis-

tingida, permeteren que aquesta innovació se estengués á algunes altres composicions en llengua vulgar, destinades á interpretar als fidels certes lectures y cants litúrgichs, ab el fi de fer entrar als assistents en l'esperit de la solemnitat del jorn, y entretenirlos així ab pensaments piadosos qui, gravantse en la seua memoria per medi del cant, poguessen, fins fora de la Iglesia, exercir sobre 'ls esperits una influencia saludable en mitg dels cuydats de la vida social. Tal fou l'origen de les *Cançons de Nadal* que poden definirse: Càntich espiritual, en llengua vulgar, en honor del naxement de Jesucrist.

Les *Cançonetes de Nadal* están íntimament lligades ab la religió, de manera que viurán mentres visca aquesta. En tot temps y en tots els llocs hon Crist serà adorat, l'aniversari del naxement temporal del Home-Deu serà cantat en la llengua nacional ó en l'idioma matern, com l'origen de totes les maravelles realitzades pera la regeneració moral del mon, com la época en que començá el treball de restauració de la naturalesa humana y la era del deslliurament universal dels fills d'Adam. Per tot y sempre, la música y la poesia s'unirán pera celebrar ab piadosos y purs concerts al Salvador del mon; dexarán llurs accents á les ànimes cristianes pera cantar el pessebre de Bethlem y depositar els homenatges d'adoració, d'amor y regonexement als peus del breçol qui portá la fortuna del mon.

Les *Cançons de Nadal* son càntichs populars plens de senzillesa destinats á alegrar la llarga vetllada de la nit de Nadal, mentres s'espera la *Missa del gall* entorn del grós tió que fumeja dins la llar. Son origen deu buscarse en els primers segles del cristianisme y el seu ús s'ha perpetuat fins als nostres dies, pero com á una débil sombra de lo que seria en altre temps.

Ja he dit que 'l clero permetia en semblant diada que 'l poble unís ses veus als cants litúrgichs, pero 'l poble tingué prompte cançons que foren escluides de la litúrgia per son esperit satírich ó burlesch.

Lo Bisbe de Mallorca, Joan Vich, pregá, en 24 de Desembre de 1575, al Capítol que's fés la representació de la *Sibila* en les maytines de Nadal y se cantessen algunes cantineles devotes, com se feya en altres iglesies, especialment en la de Valencia, y 'l Capítol ho consentí. Y aquest fou, segons el P. Villanueva (1), l'origen de les

(1) *Viaje liter, á las Igl. de Esp.* t. 22, pl. 133.

cançons de Nadal ó *Villancicos*, en aquella Iglesia. En la segona lliçó, *Consolamini* cantaven dos les paraules *Vox dicentis*, y un sol: *Clama*. L'altre: *Quid clamabo?* Y un sol: *Omnis caro fenum*. Els dos junts: *et omnis glòria ejus...* etc. El responsori VI, escrit en música al final de la Consueta de *tempore* de dita Iglesia, nos dona una mostra de lo que era 'l neuma en el cant. En ell se deya, avans del *Gloria Patri*, la verbeta següent y d'aquesta manera: Dos cantors: *Hunc prophetæ cecinere*. Altres dos: *eee*. Dos: *Nasciturum Christum ex Virgine*. Dos: *eee*. Altres dos: *eee*. Dos *Egredieus*. Dos *ta a a*. Dos: *a a a*. Altres dos: *a a a*. Tots quatre: *Tanquam sponsus Dominus procedens de thalamo suo*. Dos: *Gloria, laus et potestas*. Dos: *a a a*. Dos: *Decus atque virtus sit perhen...* Dos: *iii*. Dos: *honor Jesu Christo et æterno*. Dos: *ooo*, Dos: *Glo...* Dos: *o...* Dos: *o..* Dos: *o...* Tots quatre: *Gloria Patri...* etc.

Es de creure ab el temps que semblant costum originaria abusos, perdent la seua ingenuïtat, á lo qual hi contribuï en gran manera la llivertat que 's prengueren els músichs convertint la casa de Deu en una verdadera sala d'espectacles hon se tocava tot ab la excusa de que era 'l dia de Nadal.

A tal punt deuría haber arribat aquest abús, per lo que respecta al nostre Bisbat, que á principis d'aquest sigle un Pastor zelós se vejé obligat á reprimir els escàndols, y al efecte enviá á tots els Rectors la següent circular que trasllado aquí, en castellá, aytal com vaig trobarla entre altres papers:

«Es muy reparable y digno de reprensión el exceso que todos los años se comete en la mayor parte de las Iglesias por los días de Pascua de Navidad, tocándose en el órgano cosas no solo ridículas, é indecorosas de la magestad del templo, sino también lascivas y obscenas. Los males que esto produce son de la mayor consideración, tanto por la ofensa que se hace á Dios en su propia casa, como por el descrédito que causa á nuestra Santa Religión, el ver que los templos se convierten en un lugar de broma y diversión, á los cuales concurren mayor número de personas, á proporción que es mayor el descaro y la osadía con que los organistas profanan la morada del Señor, y perturban y alteran la modestia y veneración con que los fieles deben asistir á las funciones sagradas. De aquí toman pie los impíos, que por desgracia no son pocos, para ridicularizar una Religión que algunos de los mismos que la profesan, son los primeros en despreciarla, no reparando en hacer resonar en las Iglesias, y aún en el mismo tiempo de la celebración del Sto. Sacrificio los ecos, sones, y tocatas que seguramente no se disimularían en los teatros. Tolerar por más tiempo unos excesos de esta naturaleza, sería peor aún que los excesos mismos, por lo mismo prohibimos expresamente que en las próximas fiestas de Navidad, y en todos los demás días del año se toque en las iglesias otra

música que la que corresponde al decoro y magestad de la casa del Señor, y á los augustos y santos oficios y sacrificios, que en ella se cantan y celebran, debiendo los organistas abstenerse de tocar músicas ó piezas teatrales y las ridiculezas que con muy poca reflexión han acostumbrado tocar en semejantes días.—Lo que comunico á V. haciéndole responsable del cumplimiento de esta orden.

Dios guarde á V. muchos años. Barcelona 14 de Diciembre de 1818.—Pedro Josef Avellá.»

Al pensar que semblant disposició fou donada l'any 18 d'aquest sigle, y que en nostres dies ab tot y els avenços del gust artístich, encara se permet que 'ls músichs toquen lo que mellor los semble durant la *Missa del Gall*, ab el fi de complaure als qui potser hi assistexen tan sols pera gosar, de *franch*, escoltant aquelles tonades tan boniques, no podem menys de planyer que no 's donga una disposició absoluta y general que acabe de una vegada ab tants abusos. Pero si aquesta no 's dona, no obstant, els rectors poden ferho en llurs respectives parroquies, ajudant d'aquesta manera á la ja iniciada restauració de la Música Religiosa.

N. FONT Y SAGUÉ.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Segons notícies de bon origen podem afirmar que no es veritat que 's tracti de constituir un partit autonomista catalá. La causa d'aquests rumors está segurament relacionada ab la fundació de la societat de propaganda regionalista *Club Autonomista Catalá*, que aviat será un fet.

—S'anuncia la propera aparició á Sant Feliu de Guixols, d'un setmanari escrit en nostra parla. També 's diu que á Reus reapareixerá aviat *La Nova Catalunya*.

—En lo cartell del certamen obert per lo *Centre Excursionista de Catalunya*, consignarem equivocadament que 'l president del Jurat era En Ramón Arabía y Solanas, que hi te verdaderament lo càrrech de vocal. Lo president es En Lluís Marián Vidal.

—Ha sigut nombrat president del Jurat del certamen que se celebrarà á Lleyda lo vinent mes de Maig per iniciativa de la *Associació Catalanista* de la matexa ciutat, l' eminent poeta y respectable company de causa Mossen Jaume Collell, canonge de la Seu de Vich.

—Ha mort á Mataró lo P. Gabriel Cardona y Sala, de les Escoles Pies, fill de la matexa ciutat, que s'havía distingit per sos apreciables treballs sobre literatura é historia catalana. Ha dextat un notable monetari, compost principalment de monedes catalanes y romanes. (A. C. S.)

—Escriuen de Solsona á nostre bon company lo *Setmanari Catalá* de Manresa, que han revestit molt lluhiment les festes dedicades á la Immaculada Concepció, per lo seminarari d'aquella població.

Además de solemnes festes dedicades á la Reyna del Cel, tingué lloch un certamen literari entre 'ls seminaristes,

essent premiats los senyors Hermenter Bartrina y En Joseph Serra y Sala per poesíes escrites respectivament en català y en llatí. Foren ademés distingits ab accéssit, En Anicet Homs, En Joseph Serra y Vilaró, y En Joseph Espel y Calsals, per treballs escrits en nostra llengua.

Com se pot veure la llengua castellana, no te pas gayres entussiasates entre 'ls estudiants del Seminari de Solsona.

Lo mateix hauria de succehir en tots los demés centres d'ensenyança.

—Avans d'acabar aquest any vindrà á nostra ciutat, nos tre benvolgut amich, lo notable escriptor mallorquí En Miquel S. Oliver, que donará una conferencia en l'Ateneu Barcelonés. Junt ab éll nos visitarán los distingits literats mallorquins, En Antoni Noguera, En Gabriel Alomar y Vilallonga, En E. Torrendell, En E. Peyró, en Joseph M.ª Marqués y En Antoni Pont, Pvre.

—S'han publicat les biografíes d'En Frederich Soler y d'En Joseph Anselm Clavé, llegides en l'acte de posar sos retratos en la Galeria de Catalans ilustres, per sos respectius autors En Joseph Feliu y Codina y En Joseph Rodoreda.

—La nit del dilluns prop-passat tingué lloch en l'Ateneu Barcelonés la sessió necrológica dedicada á la memoria del malaguanyat escriptor Joseph Ixart, quin retrato fou posat en la Galeria de socis ilustres de la esmentada corporació.

L'acte fou presidit per En Joan J. Permanyer, acompanyat per molts individus de la Junta Directiva, dels senyors Oller y Moragas parents del malaguanyat escriptor, y de representants de diferents corporacions de Tarragona y d'aquesta ciutat.

La concurrencia fou nombrosa, figuranthi lluhida representació de la Barcelona artística y literaria.

Nostre bon company En Joaquím Cabot y Rovira, llegí la biografia del eminent Ixart, escrita per lo distingit literat en Joan Sardá. Aquest treball, que ab la ajuda de Deu, donarem á conèixer á nostres llegidors, omplí tota la sessió, essent rebut al final ab entussiasates aplausos.

—La *Lliga de Catalunya*, ha traslladat son domicili al carrer de la Canuda, n.º 4, primer pis.

Lo nou local, es molt més espayós que 'l que darrerament ocupava.

En lo mateix pis, també s'hi ha instalat la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, que al objeacte de poder atendre als importants treballs que te entremans, hi monstrará ses oficines.

Lo *Centre Escolar Catalanista*, segueix com de costum ocupant lo mateix local de la *Lliga de Catalunya*.

—A causa del gran augment de socis que ha tingut la *Agrupació Regionalista* de Tarrassa, sa Junta Directiva está gestionant lo lloguer d'un local prou gran pera instalarse convenientment.

Celebrem los avenços dels catalanistes tarrassenchs.

—Hem tingut lo gust de rebre lo segón número del *Madrid-Catalá*, que des de primer de Janer se convertirá en periódich quinzenal. Lo felicitem per aquesta millora, com també 'l felicitem per veure que en aquest número accentúa son caràcter regionalista, fins al punt de publicar en lloch de preferencia lo troç principal del manifest de la *Unió Catalanista*, del 16 de Març prop-passat.

En lo mateix número, veyem la falaguera nova de que's tracta de fundar un *Centre Catalá* á Madrid.

¡Avant sempre!

Mallorca.—Lo día 20 del mes que som, morí á Palma, després d'haver rebut los Sants Sagraments, Na Carme Pinya y Pomar, muller del benvolgut mestre en Gay Saber En Tomás Forteza.

Al donar nostre sentit pésam al distingit poeta, pregam á Deu per l'etern descans de la virtuosa ànima de la finada.

Galicia.—Per iniciativa del Comité Regionalista de Santiago s'están recullint firmes per tot Galicia, pera unirles al missatge que dirigeix al Govern demanant la autonomia de aquella regió.

Les derrerres noticies son que 'l pensament de nostres amichs ha sigut rebut ab gran entussiasme, essent nombroses les firmes que's van recullint.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Día 17.

Se celebra la sessió inaugural del curs académich de 1897-98, en l'Ateneu Barcelonés, llegint la ressenya dels treballs académichs realisats en la societat durant lo curs anterior, y lo discurs d'inauguració del actual, lo President D. Joan Permanyer, versant sobre la Autonomia regional. Abdos discursos foren molt aplaudits, especialment l'últim, que fou coronat ab un compacte y prolongat picament de mans, com á penyora de lo identificat que's trobava la concurrencia ab los conceptes emesos per lo sabi catedràtich de aquesta Universitat.

—Hi han lluminaries en los edificis de les corporacions oficials, ab motiu de les noticies arribades en la nit anterior, respecte la presentació dels principals cabecilles insurrectes de Filipines.

Día 18.

Celebra lo Reyal Colegi de Corredors de Cambis la tradicional festa de sa Patrona la Mare de Deu de la Esperança, en sa capella propia de Santa Maria del Mar.

Día 19.

Celebra la inaugural del curs académich la Societat Barcelonina d'Instrucció, llegint la relació dels actes realisats per la matexa, durant lo curs anterior, y lo discurs doctrinal sobre lo present y pervenir de la Agricultura y necesitat d'instruhir al pagés.

Día 20.

Se celebra en l'Ateneu Barcelonés una vetllada necrológica en honor del malaguanyat escriptor y crítich, president y soci que havia sigut de aquella societat, En Joseph Xart y Moragas.

Día 21.

Comenssen les fires de Sant Tomás.

Día 22.

Lo *Diario de Barcelona* dona compte d'haver sigut nomenat, per la unanimitat dels votants, membre corresponsal de la Real Academia Espanyola, lo director del colega, En Joan Mañé y Flaquer. Enviám al ilustre mestre nostra enhorabona, per més que la distinció res afegeix á la seva gloria, per venir tardana y perque al nom d'En Mañé, no li calen ni li escauen diplomes.

Notes curioses.

Les fires de Sant Tomás.—Si no han passat á la historia ben poch se'n hi falta. L'engrandiment de la ciutat les hi ha prés gran part de son caràcter, les circumstancies la

importància que tenien. Eren per Barcelona la festa major del hivern, com la octava del Corpus era la del estiu. La autoritat ja no s'creu obligada à dictar lo bando que tots los anys se plantava per les cantonades disposant que desde les onze del matí quedava suspesa, durant lo dia del Sant Apòstol y los tres dies següents, la circulació de carruatges de tota mena per los principals carrers à fi de que no dificultessen lo concurs de gent.

Innombrables eren los forasters que de tots los indrets de Catalunya aquí venien, essentne per esser les més prosperes, les que més n' enviaven les comarques del Vallés y del Llobregat. Aquells quatre dies eren d' una animació y bullici extraordinaris.

Desde 'l Portal Nou al de Sant Antoni, desde 'l varies vegades començat y no acabat may del tot Portal de Mar, fins al del Angel; desde les Dressanes, fins al poch important Portal de Isabel que posaven límits à la Rambla, pot molt be dirse, que aquesta capital se constituïa en una exposició general y en un mercat que tot ho abarcava. Tant es així, que la gent de tó que durant l' any tenia per passeigs la Muralla de Mar y la Rambla, destinava en aquestes diades lo passeig de Sant Joan pera fer la *rua* de carruatges y anar à *rumbejar* lo bó y mellor en trajos y joyes. Per açó lo mercat de polles y gallis indis que havien de esser lo plat tradicional de les festes de Nadal en les taules aristocràtiques, s' establia en los glacis de la Ciutadela; mentres que 'l de viram, que havia de fer igual paper en la taula de les famílies menestres, tenia son siti en la Rambla dels Estudis.

Per tot arreu hi havia que mirar, puix tots los establiments s' esmeraven y tenien punt en exhibir sos respectius articles; la botiga de la Cullera de la Portaferrixa y establiments similars del Portal de Sant Antoni y Portal Nou ab sa varietat d' esclòps; los espardanyers del Born ab sos competidors del carrer del Hospital y de Sant Pau; los sabaters de la Espaseria y Tapineria, à igual que 'ls mantegayres del carrer de la Boqueria; los sastres del carrer de Baix prop de Santa Maria à igual dels del carrer del Hospital y los del d' En Gignás; los mantegayres del de la Boqueria qui s' dedicaven además de la venda de la mantega y moxarnons que los particularisava dins lo comerç, à la de faxes, mantes, barretines, tricots, paúchs, mitenes y mangots, distingintse dels demás botiguers del meteix carrer qui venien robes d' indiana, mocadors d' estam, de llana y cotó y demás géneros propis pera los trajos de les dones de la classe treballadora; los botiguers del Call ab ses peces de robes de llana y de seda, ostentant una varietat d' articles més que suficient pera satisfer lo bon gust, lo poguer y lo capritxós de la moda, y los del meteix carrer que junt ab los de la capella de Marcús, presentaven aquells domassos d' atractius colors y hermosos dibuxos y aquelles altres sederfes texides ab variada colorayna quan no ab plata y or, junt ab les blondes y randes propies pera lo culte de nostres iglésies; los calderers ab sa varietat de calderes, calderons, cassoles, perols, xacolateres, cantis, escumadores y demás utensilis de brunyit aram que n' era l' adorno de les cuynes de les cases acomodades; los argenteres ab ses joyes de plata, or y pedreria, enlluernant la vista ab sa varietat de mils objectes; los cistellers ab sos coves y cistells de diferenta grandor y forma; los ebanistes dels carrers dels Banys y Escudellers presentant sos mobiliaris; à tothom li mancava espay pera exhibir la especialitat

del negoci à que s' dedicava, tant que algú hi havia que tota la fatxada de la casa fins al terrat la cubria d' objectes.

A tota aquesta exposició de diferents objectes, hi ha que afegirhi les parades de porcelana y vidrieria fina que s' establia en les places del Angel y Sant Jaume; les de terrissa ordinaria que s' colocaben à una bandada de la Rambla de Sant Joseph, junt ab los llauners y fabricants de culleres de fusta, devant per devant dels taulells de turróns d' Agramunt y confitures de Manresa que s' colocaben à la part de la Virreyna; la plaça de Santa Maria ocupada per taules de figures y cases de pessebre; lo carrer dels Sombrerers y la plaça del Pi ab sos puestos d' arbres y molça pera los pessebres; la plaça de Sant Sebastià y lo carrer del Consulat per los Encants, les voltes d' aquestos ab les rimes de baguls y demás objectes de viatge; los turróners d' Alacant establerts en les voltes de la plaça Reyat y entrades de les cases del carrer de Fernando, y altres particularitats que se 'ns escapan de la memoria y del temps de que disposem, convertien la ciutat comtal en una exposició immensa de tot y en un mercat en que hi entrava desde la cosa més insignificant, per son objecte y valor, à la de major importància y preu.

Havien passat les fires, també la *Noche buena*; à la matinalada havien quedat deserts los mercats del Born, de la Boqueria, que s' estenia per l' acera de la Rambla y devant de la Virreyna, avans d' existir la plaça de Sant Joseph y de la plaça Nova, molt reduhit per cert, y que tingué substitució en lo de Santa Caterina; ja s' havien celebrat en la Catedral y en lo Palau les Matines y també s' havia assistit à la missa del gall que se celebrava en algunes iglésies, especialment de convents, haon sia dit ab perdó dels qui are se desvetllan per lo decoro del temple en pró d' una determinada música, aquells frares que eren capassos de dejunar à pá y aygua tota la Quaresma y passar en dejú bona part de la setmana santa, à mitja nit del dia de Nadal, no tenien cap escrúpol en tocar al orga alegres toques y acompanyar sos cants ab panderos, ferrets y algun altre instrument popular, manifestant així sa alegría ab motiu del naxement del bon Jesuete; ja s' havien fet les alborades, que consistien en anar de porta en porta à donar les bones festes ab acompanyament de violins y tamborino; los forasters havien retornat à ses llars, per alló de que «per Pasqua y per Nadal cada ovella à son corral» y quedava la ciutat exteriorment sossegada.

La animació era com ara dins les cases en lo sí de la familia, lo tió llensava turróns de tota mena, se menjava lo gall farsit, lo ví bó anava en abundancia, tenint per açó en compte que la última gota es la que fá mal y així se passava ab tota la alegría possible Nadal y Sant Esteve, desitjantse tothom la major felicitat.

Jo també la desitjo, molt coralment, als llegidors de les «Notes curioses» com los hi desitjo que ningú los hi posi la *llufa* per la vinenta festa dels Ignoscents, y que ab la major alegría y prosperitat, després de haver sentit l' endemà com la «Tomasà» de la Catedral en rahó d' esser lo seu Sant toca per sí matexa, y de haver vist al home de les orelles y al de tants nassos com dies hi ha l' any, puguin començar lo vinent sens necessitat de cumplir alló d' Any nou vida nova, mes que en la mida de sos llegítims y sants desitjos.—RAMON N. COMAS.

